

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده هنر و معماری، گروه آموزشی شهرسازی
پایان نامه برای دریافت کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش: برنامه ریزی و طراحی شهری و منطقه ای

عنوان

ارزیابی و ساماندهی شهر قائمشهر با اصول و ضوابط شهر دوستدار کودک

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر پویان شهابیان

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر علیرضا بندر آباد

پژوهشگر:

محمود توکلی

تابستان ۱۳۹۰

تقدیم به

پدر و مادرم که تمام عمر در زلال محبت شان بالیدم
و به خواهرم که با او دوران کودکی ام را تجربه کردم.

تشکر و قدردانی

آنچه در پی می آید حاصل تلاشی است که جز در سایه راهنمایی ها و رهنمود های اساتید فرهیخته ام فراهم نمی آمد. جناب آقای دکتر شهابیان فراتر از قاعده های رایج مرا راهنمایی نموده و جناب آقای دکتر بندر آباد مشورت را برایم با تیزبینی توامان کرد.

شهرداری قائمشهر بدون هیچ چشم داشتی اطلاعات و آمار خود از عرصه پژوهش را در اختیارم نهادند.

جناب آقای سعید نظری و سرکار خانم سحر امانی در پردازش اطلاعات به عنوان مشاورین آماری، کمک های بی دریغی برایم نمودند.

دوستان عزیزم، آقایان امیر حاتمی و نیما مظفری در تمام مراحل پژوهش، یار و یاور من بوده و همچنین دوست و همکلاسی عزیزم، جناب آقای ادیسون خانیشو که در به انجام رساندن این پژوهش کمک های فراوانی برایم انجام داد. این اثر هر چند مدیون این عزیزان است، اما کاستی ها و معایبش بر عهده نگارنده خواهد بود. کمبود هایی که خود بر آن معترفم.

بسمه تعالی

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب محمود توکلی دانش‌آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۷۰۸۵۱۶۸۴۰۰ در رشته برنامه‌ریزی و طراحی شهری و منطقه‌ای که در تاریخ ۹۰/۶/۲۲ از پایان‌نامه خود تحت عنوان: "ارزیابی و ساماندهی شهر قائمشهر با اصول و ضوابط شهر دوستدار کودک" با کسب نمره ۱۷/۷۵ و درجه دفاع نموده‌ام بدین وسیله متعهد می‌شوم:

۱- این پایان‌نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان‌نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و رویه‌های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده‌ام.

۲- این پایان‌نامه قبلاً برای هیچ مدرک تحصیلی هم سطح، پایین‌تر یا بالاتر در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره‌برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و... از این پایان‌نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای لازم را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتارنموده و در صورت ابطال مدارک تحصیلی‌ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: محمود توکلی

تاریخ و امضاء

بسمه تعالی

در تاریخ

دانشجوی کارشناسی ارشد آقای /خانم محمود توکلی از پایان نامه خود دفاع نموده و با
نمره ۱۷.۷۵ بحروف هفده و هفتاد و پنج و بادرجه کارشناسی ارشد
مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی

دانشکده هنر و معماری

.....
(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی کد واحد: ۱۰۱ کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۶۰۲۰۴۸۸۲۰۱۲

عنوان پایان نامه: ارزیابی و ساماندهی شهر قائمشهر با اصول و ضوابط شهر دوستدار کودک

نام و نام خانوادگی دانشجو: محمود توکلی
شماره دانشجویی: ۸۷۰۸۵۱۶۸۴۰۰
رشته تحصیلی: برنامه ریزی و طراحی شهری
تاریخ شروع پایان نامه: ۱۳۸۹/۰۳/۲۵
تاریخ اتمام پایان نامه: ۱۳۹۰/۰۶/۲۲

استاد / استادان راهنما: جناب آقای دکتر پویان شهابیان

استاد / استادان مشاور: جناب آقای دکتر علیرضا بندر آباد

آدرس و شماره تلفن: تهران، خ ملاصدرا، خ پردیس، کوچه زاینده رود، پلاک ۶ - ۰۹۱۱۱۲۶۴۳۸۸

چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده):

در زمان معاصر باید موضوعات مرتبط به شهر همچون شهر مناسب برای معلولان، زنان و یا کودکان مطرح گردد. هدف پژوهش حاضر، سنجش وضعیت نمونه مطالعاتی (شهر قائمشهر) با اصول و ضوابط شهر دوستدار کودک است. سوال اصلی مطرح شده در این تحقیق این است که شهر قائمشهر نسبت به اصول و ضوابط شهر دوستدار کودک چه وضعیتی دارد؟ بدین منظور پس از مطالعه و بررسی اصول و ضوابط شهر دوستدار کودک استخراج شد. در مرحله بعد با بررسی وضع موجود شهر قائمشهر، اصول و ضوابط مطلوب برای شهر قائمشهر مشخص شده و بر اساس آن سوالات پرسشنامه تدوین می گردد. سپس با استفاده از تکنیک پرسشنامه به گردآوری اطلاعات آماری نمونه مورد نظر پرداخته شد. با استفاده از آزمون (KMO & Bartlett) سوالات پرسشنامه سنجیده شده و عدد مطلوب (۰.۵۷۷) بدست آمده که نشان دهنده قابل اعتماد بودن سوالات پرسشنامه می باشد. در ادامه نتایج پرسشنامه در قالب ۳۶ متغیر (سنجه) در نرم افزار (SPSS) مورد تجزیه و تحلیل عاملی و همبستگی قرار گرفته و به ۱۳ عامل شاخص و تاثیرگذار تقسیم گشتند. در ادامه متغیرهای این ۱۳ عامل نرمال سازی شده و این عوامل شاخص بر اساس مقادیر ویژه (Eigen Value) متغیرهای تاثیرگذارشان با یکدیگر ترکیب شدند. نتیجه این تجزیه و تحلیل نشان دهنده (۹۱.۱۷٪) مطلوبیت برای شهر قائمشهر در راستای توجه به نیازهای کودک بوده که میزان بسیار پایینی می باشد. در مرحله بعد برای ارتقا وضعیت قائمشهر نسبت به اصول و ضوابط شهر دوستدار کودک، یکسری راهکارهای اجتماعی و کالبدی مطرح شده و در نهایت به منظور دقت بیشتر در تحقق هدف پژوهش، راهکارهای موضعی به همراه مکانیابی آنها بر روی نقشه ارائه شده اند.

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه مناسب است تاریخ و امضاء:
مناسب نیست

چکیده :

در زمان معاصر باید موضوعات مرتبط به شهر همچون شهر مناسب برای معلولان، زنان و یا کودکان مطرح گردد. در این بین موضوع کودک و شهر مناسب برای آن به دو دلیل از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است: اول اینکه کودکان نیازهای خاص و متفاوتی دارند و در عین حال از گروه‌های سنی دیگر حساس تر نیز هستند و دلیل دوم، نیازهای مشترکی است که کودکان جامعه دارند. از این رو، می توان در باب "شهر دوستدار کودک" همچون یک آرمان به گفتگو پرداخت که البته در این گفتگو، توجه به مبانی حقوقی چنین سیاست‌هایی از اهمیت خاصی برخوردار است.

اغلب محیط های شهری معاصر توسط بزرگسالان به گونه‌ای سازمان یافته‌اند که فرصت اندکی برای اجتماعی شدن و بازی با همسالان در اختیار کودکان قرار می‌دهد. کودکان و نوجوانان شهری شانس اندکی برای بیان نیازها و آرزوهای خاص خودشان دارند. آنان هم چنین در ارائه پیشنهادات مربوط به بهبود محیط اطرافشان از فرصت اندکی برخوردار هستند. کودکان جامعه معاصر باید در چنین شهرهایی رشد نموده و بزرگ شوند، باید در چنین محیط های نامطلوبی تعامل اجتماعی برقرار کنند و باید در میان این همه معضلات کالبدی و اجتماعی، احساس آرامش و امنیت نمایند.

هدف پژوهش حاضر، سنجش وضعیت نمونه مطالعاتی (شهر قائمشهر) با اصول و ضوابط شهر دوستدار کودک است. سوال اصلی مطرح شده در این تحقیق این است که شهر قائمشهر نسبت به اصول و ضوابط شهر دوستدار کودک چه وضعیتی دارد؟ بدین منظور پس از مطالعه و بررسی نظریات، رویکردها و تجارب موفق جهانی در این زمینه، اصول و ضوابط شهر دوستدار کودک استخراج شد. در مرحله بعد با بررسی وضع موجود شهر قائمشهر، اصول و ضوابط مطلوب برای شهر قائمشهر مشخص شده و بر اساس آن سوالات پرسشنامه تدوین می گردد. سپس با استفاده از تکنیک پرسشنامه به گردآوری اطلاعات آماری نمونه مورد نظر پرداخته شد. با استفاده از آزمون (KMO & Bartlett) سوالات پرسشنامه سنجیده شده و عدد مطلوب (0.0577) بدست آمده که نشان دهنده قابل اعتماد بودن سوالات پرسشنامه می باشد. در ادامه نتایج پرسشنامه در قالب 36 متغیر (سنجه) در نرم افزار (SPSS) مورد تجزیه و تحلیل عاملی و همبستگی قرار گرفته و به 13 عامل شاخص و تاثیرگذار تقسیم گشتند.

در ادامه متغیرهای این 13 عامل نرمال سازی شده و این عوامل شاخص بر اساس مقادیر ویژه (Eigen Value) متغیرهای تاثیرگذارشان با یکدیگر ترکیب شدند. نتیجه این تجزیه و تحلیل

نشان دهنده (۹.۱۷%) مطلوبیت برای شهر قائمشهر در راستای توجه به نیازهای کودک بوده که میزان بسیار پایینی می باشد.

در مرحله بعد برای ارتقا وضعیت قائمشهر نسبت به اصول و ضوابط شهر دوستدار کودک، یکسری راهکارهای اجتماعی و کالبدی مطرح شده و در نهایت به منظور دقت بیشتر در تحقق هدف پژوهش، راهکارهای موضعی به همراه مکانیابی آنها بر روی نقشه ارائه شده اند.

کلمات کلیدی :

کودک، شهر دوستدار کودک، معضلات کالبدی و اجتماعی، اصول و ضوابط.

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات پژوهش	۱
۱-۱- بیان مسأله:	۱
۲- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق:	۲
۳-۱- مرور ادبیات و سوابق مربوطه (پیشینه تحقیق):	۳
۴-۱- جنبه جدید بودن و نوآوری در تحقیق:	۵
۵-۱- اهداف مشخص تحقیق:	۵
۶-۱- سوالات تحقیق:	۵
۷-۱- تعریف واژه‌ها و اصطلاحات فنی و تخصصی:	۶
۸-۱- روش شناسی تحقیق:	۷
۹-۱- ابزار اندازه گیری:	۷
۱۰-۱- جامعه آماری و نمونه پژوهش:	۷
فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش	۸
۱-۲- تعاریف و اصطلاحات:	۹
۱-۱-۲- کودک:	۹
۲-۱-۲- دوران کودکی:	۱۱
۳-۱-۲- مراحل کودکی:	۱۲
۴-۱-۲- انواع کودک:	۱۴
۵-۱-۲- شهر دوستدار کودک:	۱۵
۲-۲- کودک در گذر تاریخ:	۲۰
۳-۲- روان شناسی کودک:	۲۳
۴-۲- جامعه شناسی کودک:	۲۵
۱-۴-۲- کودک و محیط طبیعی:	۲۶
۲-۴-۲- کودک و محیط انسانی:	۲۷
۳-۴-۲- دیدگاه های جامعه شناسانه درباره کودک:	۳۰
۵-۲- بررسی دیدگاه های نظریه پردازان شهرسازی در خصوص کودک و شهر:	۳۴
۱- ۵- ۲- رابرت اوئن(۱۸۵۸-۱۷۷۱):	۳۴
۲- ۵- ۲- شارل ادوارد ژانره (لوکوربوزیه) (۱۹۶۵-۱۸۸۷):	۳۵
۳- ۵- ۲- اینزرهاوارد(۱۹۲۸-۱۸۵۰):	۳۸
۴- ۵- ۲- لوئیس مامفورد:	۴۰
۵- ۵- ۲- کلارنس آرتور پری(۱۹۴۴-۱۸۷۲):	۴۱
۶- ۵- ۲- کلپر کوپر مارکوس:	۴۳
۷- ۵- ۲- جین جیکوب:	۴۴

- ۶-۲- بررسی مسائل اجتماعی مرتبط با کودک در فضاهای شهری: ۴۸
- ۱-۶-۲- کودک، شهر و نیازهای اجتماعی: ۴۸
- ۲-۶-۲- کودک، شهر و زندگی جمعی: ۴۹
- ۱-۲-۶-۲- سازمانهای اجتماعی کودکان، ضلع سوم مثلث تربیت کودک: ۵۱
- ۲-۲-۶-۲- کودکان و معضلات عرصه های زندگی جمعی: ۵۲
- ۳-۶-۲- کودک، شهر و فضای اجتماعی: ۵۳
- ۴-۶-۲- کودک، شهر، ایمنی و امنیت: ۵۵
- ۱-۴-۶-۲- اهمیت ایمنی کودک در فضای شهری از دیدگاه های سنتی: ۵۶
- ۲-۴-۶-۲- اهمیت ایمنی کودک در فضای شهری از دیدگاه های معاصر: ۵۶
- ۳-۴-۶-۲- مسیر بین خانه و مدرسه، مهمترین فضا برای کودکان: ۵۷
- ۷-۲- بررسی مسائل کالبدی مرتبط با کودک در فضاهای شهری: ۵۹
- ۱-۷-۲- کودک، شهر و ترافیک: ۵۹
- ۱-۱-۷-۲- مشکلات ترافیکی کودکان در شهرها: ۵۹
- ۲-۱-۷-۲- ساماندهی شهرها در راستای کاهش مشکلات ترافیکی: ۶۱
- ۳-۱-۷-۲- مناطق امن خانگی، فضایی برای زندگی کودکان: ۶۳
- ۲-۷-۲- کودک، شهر، پیاده راه و خیابان ها: ۶۸
- ۳-۷-۲- کودک، شهر و بازی: ۷۲
- ۱-۳-۷-۲- تاریخچه بازی کودکان: ۷۳
- ۲-۳-۷-۲- بازی و ویژگی های آن: ۷۵
- ۳-۳-۷-۲- انواع بازی کودکان: ۷۶
- ۴-۳-۷-۲- انواع زمین بازی کودکان: ۷۶
- ۵-۳-۷-۲- ضرورت و اهمیت بازی کودک: ۸۰
- ۶-۳-۷-۲- بازی در سنین مختلف دوران کودکی: ۸۲
- ۷-۳-۷-۲- وونرف یا "خیابانی برای زندگی": ۸۳
- ۸-۳-۷-۲- فرآیند برنامه ریزی فضای بازی کودکان: ۸۴
- ۴-۷-۲- کودک، شهر و آسمان خراش ها: ۸۸
- ۸-۲- بررسی مسائل مرتبط با کودک در فضاهای شهری معاصر: ۹۱
- ۱-۸-۲- کودک، شهر و محیط سالم: ۹۱
- ۱-۱-۸-۲- اقدامات لازم به منظور ایجاد محیط سالم در شهرها برای کودکان: ۹۲
- ۲-۸-۲- کودک، شهر و حقوق شهروندی: ۹۳
- ۳-۸-۲- کودک، شهر و مشارکت: ۱۰۱
- ۱-۳-۸-۲- تعریف مشارکت: ۱۰۲
- ۲-۳-۸-۲- ویژگی های مشارکت: ۱۰۳

- ۱۰۵..... اشکال مختلف مشارکت: ۳-۳-۸-۲
- ۱۰۷..... جایگاه کودکان در شهر و مشارکت آنها در برنامه ریزی شهری: ۴-۳-۸-۲
- ۱۰۸..... منافع حاصل از مشارکت کودکان در شهر: ۵-۳-۸-۲
- ۱۱۰..... اقدامات انجام شده در راستای مشارکت کودکان در برنامه‌های شهری: ۶-۳-۸-۲
- ۱۱۳..... کودك، شهر و دانش شهرسازی: ۴-۸-۲
- ۱۱۴..... نیازهای کودکان در فضاهای شهری از دیدگاه دانش شهرسازی: ۱-۴-۸-۲
- ۱۱۵..... وضعیت کودکان معاصر در فضاهای شهری: ۲-۴-۸-۲
- ۱۱۶..... شهر خوب برای کودکان از دیدگاه شهرسازی: ۳-۴-۸-۲
- ۱۱۷..... ۹- پیشینه پژوهش (معرفی برخی از کتب، پایان‌نامه‌ها و مقالات تدوین شده در خصوص کودک و شهر): ۹-۲
- ۱۱۸..... ۱-۹-۲ کتاب‌ها: ۱-۹-۲
- ۱۱۸..... ۱-۱-۹-۲ آمادسازی شهر برای کودکان: ۱-۱-۹-۲
- ۱۱۸..... ۲-۱-۹-۲ کودك، بازی و شهر: ۲-۱-۹-۲
- ۱۱۸..... ۳-۱-۹-۲ ایجاد شهرهای بهتر با کودکان و نوجوانان: ۳-۱-۹-۲
- ۱۱۹..... ۴-۱-۹-۲ دوران کودکی: ۴-۱-۹-۲
- ۱۱۹..... ۲-۹-۲ پایان‌نامه‌ها: ۲-۹-۲
- ۱۱۹..... ۱-۲-۹-۲ تدوین معیارها و ضوابط شهرسازی برای کودکان(شهر دوستدار کودک): ۱-۲-۹-۲
- ۱۲۰..... ۲-۲-۹-۲ سنجش میزان رضایت نوجوانان از محیط‌های عمومی و ارائه راهکاری مناسب برای آن: ۲-۲-۹-۲
- ۱۲۰..... ۳-۲-۹-۲ تدوین معیارهای طراحی فضای شهری مطلوب برای کودکان- نمونه موردی شهر بم: ۳-۲-۹-۲
- ۱۲۰..... ۳-۹-۲ مقالات، پژوهش‌ها و گزارشات: ۳-۹-۲
- ۱۲۰..... ۱-۳-۹-۲ مقاله طرح و شهر برای کودکان: ۱-۳-۹-۲
- ۱۲۱..... ۲-۳-۹-۲ گزارشی از همایش برنامه‌ریزی شهری برای کودکان: ۲-۳-۹-۲
- ۱۲۱..... ۳-۳-۹-۲ مقاله ارزیابی همخوانی شهرک مطهری با اصول پایداري شهر دوستدار کودک در شهر کرمان: ۳-۳-۹-۲
- ۱۲۴..... فصل سوم: تجارب جهانی و نهادها، موسسات و فضاهای تفریحی، فرهنگی و آموزشی مرتبط با کودک: ۱۲۴
- ۱۲۴..... ۱-۳- بررسي تجارب جهانی در خصوص کودک و شهر: ۱-۳
- ۱۲۵..... ۱-۱-۳ ساماندهی پارک ادمیرال در بندر لیورپول: ۱-۱-۳
- ۱۲۶..... ۲-۱-۳ بنیاد دهکده کودکان پستالوتسی: ۲-۱-۳
- ۱۲۷..... ۳-۱-۳ احیای فضاهای سبز و سواحل دریا در بارسلونا: ۳-۱-۳
- ۱۲۸..... ۴-۱-۳ طراحی مبلمان و اثاثیه شهری با مشارکت و در نظرگرفتن نظریات کودکان در توکیو: ۴-۱-۳
- ۱۲۸..... ۵-۱-۳ پروژه "کم کردن فاصله‌ها" در شهر استوک آن ترنت: ۵-۱-۳
- ۱۲۹..... ۶-۱-۳ شهر کودکان آرتک: ۶-۱-۳
- ۱۳۰..... ۷-۱-۳ طراحی مرکز محله فلامینگ در برلین: ۷-۱-۳
- ۱۳۲..... ۸-۱-۳ مشارکت کودکان در برنامه‌ریزی کاربری زمین در شهر ساندنس نروژ: ۸-۱-۳
- ۱۳۲..... ۹-۱-۳ پروژه "کینهاگ در حرکت" در دانمارک: ۹-۱-۳

- ۱۰-۱-۳- امنیت بخشیدن به فضاهای شهری برای کودکان در کوریچیا برزیل: ۱۳۳
- ۲-۳- نهادها، مؤسسات و فضاهای تفریحی، فرهنگی و آموزشی مرتبط با کودکان: ۱۳۶
- ۱-۲-۲- نهادها و مؤسسات بین‌المللی مرتبط با کودکان: ۱۳۶
- ۱-۱-۲-۳- یونیسف (UNICEF): ۱۳۶
- ۲-۱-۲-۳- آیسکو: ۱۳۸
- ۲-۲-۲- نهادها و مؤسسات ملی مرتبط با کودکان: ۱۳۹
- ۱-۲-۲-۳- انجمن اولیا و مربیان: ۱۳۹
- ۲-۲-۲-۳- مؤسسه پژوهشی کودکان دنیا: ۱۴۰
- ۳-۲-۲-۳- کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان: ۱۴۱
- ۴-۲-۲-۳- جمعیت دفاع از کودکان کار و خیابان: ۱۴۱
- ۵-۲-۲-۳- کانون اصلاح و تربیت کودکان و نوجوانان: ۱۴۳
- ۶-۲-۲-۳- بنیاد کودک: ۱۴۳
- ۷-۲-۲-۳- سایر مؤسسات مرتبط با کودک در ایران: ۱۴۴
- ۳-۲-۳- فضاهای تفریحی، فرهنگی و آموزشی مرتبط با کودکان: ۱۴۴
- ۱-۳-۲-۳- خانه اسباب بازی: ۱۴۴
- ۲-۳-۲-۳- خانه مشق: ۱۴۶
- ۳-۳-۲-۳- فرهنگسرای کودک: ۱۴۸
- ۴-۳-۲-۳- موزه کودک: ۱۴۸
- ۵-۳-۲-۳- پارک آموزش ترافیک کودکان: ۱۴۹
- ۶-۳-۲-۳- پارک کودک یا پارک حیبی: ۱۵۳
- ۷-۳-۲-۳- پارک موضوعی: ۱۵۳
- فصل چهارم: روش شناسی پژوهش و اصول و ضوابط شهر دوستدار کودک ۱۵۷
- ۱-۴- روند و فرآیند تحقیق: ۱۵۸
- ۲-۴- روش تحقیق: ۱۶۱
- ۳-۴- ابزار مورد استفاده در تحقیق: ۱۶۲
- ۴-۴- روش تجزیه و تحلیل تحقیق: ۱۶۳
- ۵-۴- اصول و ضوابط: ۱۶۴
- ۱-۵-۴- اصول و ضوابط مطلوب برای شهر دوستدار کودک (پاسخ به سوال اول): ۱۶۷
- ۱-۱-۵-۴- امنیت: ۱۶۷
- ۲-۱-۵-۴- بهداشت و سلامت: ۱۷۱
- ۳-۱-۵-۴- مشارکت: ۱۷۳
- ۴-۱-۵-۴- ایمنی: ۱۷۷
- ۵-۱-۵-۴- فضای سبز و پوشش گیاهی: ۱۸۰

۱۸۳	۴-۱-۵-۶- مبلمان و اثاثیه شهری:
۱۸۵	۴-۱-۵-۷- حمل و نقل و شبکه معابر:
۱۹۳	۴-۱-۵-۸- فضاهای آموزشی، فرهنگی و تفریحی:
۲۰۳	۴-۱-۵-۹- فضاهای محله‌ای:
۲۱۱	۴-۱-۵-۱۰- کاربری:
۲۱۵	فصل پنجم: شناخت عرصه پژوهش و تجزیه و تحلیل
۲۱۶	۵-۱- شناخت عرصه پژوهش:
۲۱۶	۵-۱-۱- معرفی قائمشهر:
۲۱۷	۵-۱-۲- موقعیت جغرافیایی شهر قائمشهر:
۲۱۹	۵-۱-۳- بررسی سازمان فضایی شهر قائمشهر:
۲۲۷	۵-۱-۴- بررسی جمعیتی قائمشهر:
۲۲۷	۵-۱-۵- بررسی تاریخی و فرهنگی قائمشهر:
۲۳۰	۵-۱-۶- معرفی اماکن مهم و برجسته قائمشهر:
۲۳۷	۵-۲- اصول و ضوابط شهر دوستدار کودک قابل تحلیل در شهر قائمشهر:
۲۵۵	۵-۳- تحدید جامعه آماری و تعیین حجم نمونه:
۲۵۶	۵-۴- سنجش سوالات پرسشنامه از طریق آزمون KMO & Bartlett:
۲۵۷	۵-۵- تحلیل وضعیت قائمشهر نسبت به اصول و ضوابط شهر دوستدار کودک (پاسخ به سوال دوم):
۲۵۸	۵-۱- مطالعه و بررسی نظرات ساکنین شهر قائمشهر:
۲۷۸	۵-۲- تحلیل‌های آماری با استفاده از نرم افزار SPSS:
۲۷۹	الف) تحلیل عاملی (Factor Analysis)
۲۷۹	ب) تحلیل همبستگی (Correlation Analysis)
۲۷۹	۵-۲-۱- تحلیل عاملی:
۲۹۲	۵-۲-۲- تحلیل همبستگی:
۲۹۶	۵-۳- سنجش میزان مطلوبیت شهر قائمشهر نسبت به اصول و ضوابط شهر دوستدار کودک:
۳۰۰	فصل ششم: نتیجه گیری و ارائه راهکارها
۳۰۰	۶-۱- ارائه راهکارهای اجتماعی و کالبدی جهت ارتقا وضعیت شهر قائمشهر نسبت به اصول و ضوابط شهر دوستدار کودک (پاسخ به سوالات سوم و چهارم تحقیق):
۳۰۱	۶-۱-۱- راهکارهای عام (کلی):
۳۰۱	۶-۱-۱-۱- راهکارهای اجتماعی:
۳۰۳	۶-۱-۱-۲- راهکارهای کالبدی:
۳۰۶	۶-۱-۲- راهکارهای موضعی:
۳۱۸	منابع و مأخذ

۳۱۸	منابع و مأخذ:
۳۱۸	الف) منابع فارسی:
۳۲۰	ب) منابع لاتین:
۳۲۱	ج) سایتهای اینترنتی:
۳۲۲	پیوست
۳۳۴	Abstract

فهرست تصاویر

- تصویر شماره (۱-۲): وضعیت ترافیکی شهرهای موجود..... ۵۹
- تصویر شماره (۲-۲): نمایی از یک منطقه امن خانگی ۶۳
- تصویر شماره (۳-۲): نمونه ای از منطقه امن خانگی در هامبورگ..... ۶۵
- تصویر شماره (۴-۲): زمین بازی سنتی..... ۷۷
- تصویر شماره (۵-۲): زمین بازی معاصر ۷۸
- تصویر شماره (۶-۲): نمونه هایی از زمین بازی خلاق و ماجراجویی ۷۹
- تصویر شماره (۷-۲): نمایی از باغ های بازی ماجراجویی..... ۸۰
- تصویر شماره (۸-۲): تصاویری مختلف از " وونرف" یا همان خیابان های قابل زندگی ۸۴
- تصویر شماره (۹-۲): اتوبوس پیاده..... ۱۱۲
- تصویر شماره (۱۰-۲): ایده اتوبوس پیاده در انگلستان..... ۱۱۳
- تصویر شماره (۱-۳): نمایی از فضای سبز پارک ادمیرال ۱۲۶
- تصویر شماره (۲-۳): بنیاد دهکده کودکان پستالوتسی ۱۲۷
- تصویر شماره (۳-۳): جان هنریک پستالوتسی..... ۱۲۷
- تصویر شماره (۴-۳): نمایی از شهر کودکان آرتک..... ۱۲۹
- تصویر شماره (۵-۳): فضاهای چند عملکردی در محله فلامینگ..... ۱۳۱
- تصویر شماره (۶-۳): استفاده از رنگهای شاد و جذاب در محله فلامینگ..... ۱۳۱
- تصویر شماره (۷-۳): نمایی از شهر کوریچیای برزیل ۱۳۳
- تصویر شماره (۸-۳): زیبا سازی و برقراری امنیت در فضاهای شهری کوریچیبا ۱۳۴
- تصویر شماره (۹-۳): حمل و نقل عمومی در کوریچیبا..... ۱۳۴
- تصویر شماره (۱۰-۳): کودکان کار و وضعیت بغرنج آنها در جوامع شهری..... ۱۴۲
- تصویر شماره (۱۱-۳): خانه اسباب بازی..... ۱۴۵
- تصویر شماره (۱۲-۳): خانه مشق..... ۱۴۷
- تصویر شماره (۱۳-۳): فرهنگ سرای کودک..... ۱۴۸
- تصویر شماره (۱۴-۳): تصاویری از موزه های مختلف برای کودکان..... ۱۴۹
- تصویر شماره (۱۵-۳): نمونه هایی از پارک های آموزش ترافیک در دنیا..... ۱۵۰
- تصویر شماره (۱۶-۳): چند نمونه پارک ترافیک احداث شده در تهران..... ۱۵۰
- تصویر شماره (۱۷-۳): پارک ترافیک در برازجان..... ۱۵۱
- تصویر شماره (۱۸-۳): پارک ترافیک در جیرفت..... ۱۵۱
- تصویر شماره (۱۹-۳): چند نمونه از پارکهای حییی(پارکهای محلهای)..... ۱۵۳
- تصویر شماره (۲۰-۳): دیزنی لند به عنوان نوعی پارک موضوعی..... ۱۵۵
- تصویر شماره (۲۱-۳): پارک موضوعی هری پاتر در اروپا..... ۱۵۵
- تصویر شماره (۲۲-۳): نوعی پارک موضوعی در کالیفرنیا با عنوان زندگی صحرائی..... ۱۵۵

- تصویر شماره (۱-۵): نمایش محله بندی قائمشهر در طرح جامع سال ۱۳۵۵ ۲۱۶
- تصویر شماره (۲-۵): نماهایی از خیابان بابل قائمشهر ۲۱۹
- تصویر شماره (۳-۵): نماهایی از خیابان ساری قائمشهر ۲۲۰
- تصویر شماره (۴-۵): نماهایی از خیابان تهران قائمشهر ۲۲۰
- تصویر شماره (۵-۵): نماهایی از خیابان ۱۶ متری قائمشهر ۲۲۰
- تصویر شماره (۶-۵): خیابان جویبار ۲۲۱
- تصویر شماره (۷-۵): کمر بندی ساری-قائم شهر ۲۲۱
- تصویر شماره (۸-۵): خیابان راه آهن قائمشهر-۱۳۸۹ ۲۲۸
- تصویر شماره (۹-۵): خیابان راه آهن شاهی-۱۳۱۰ ۲۲۸
- تصویر شماره (۱۰-۵): میدان طالقانی قائمشهر-۱۳۸۹ ۲۲۹
- تصویر شماره (۱۱-۵): میدان شاه شاهی-۱۳۱۰ ۲۲۹
- تصویر شماره (۱۲-۵): چهارشنبه بازار قائمشهر ۲۳۰
- تصویر شماره (۱۳-۵): نمایی از پارک جنگلی تلار قائمشهر ۲۳۱
- تصویر شماره (۱۴-۵): نمایی از رودخانه تلار قائمشهر ۲۳۱
- تصویر شماره (۱۵-۵): رودخانه سیاه رود قائمشهر ۲۳۲
- تصویر شماره (۱۶-۵): دریاچه جاده نظامی قائمشهر ۲۳۲
- تصویر شماره (۱۷-۵): دانشگاه آزاد اسلامی قائمشهر ۲۳۳
- تصویر شماره (۱۸-۵): ورزشگاه شهید وطنی قائمشهر ۲۳۴
- تصویر شماره (۱۹-۵): کارخانه نساجی قائمشهر ۲۳۵

فهرست جداول

- جدول شماره (۱-۲): مراحل کودکی و موضوعات اصلی در هر مرحله..... ۱۳
- جدول شماره (۲-۲): بررسی دیدگاه‌های سایر نظریه پردازان شهرسازی در خصوص کودک و شهر..... ۴۶
- جدول شماره (۳-۲): حقوق، قوانین، تبصره، ماده، کمیسیون و اجلاس های مرتبط با کودک در جهان..... ۹۸
- جدول شماره (۴-۲): قانون، ماده و تبصره های مربوط به کودک و حقوق او در جمهوری اسلامی ایران..... ۹۹
- جدول شماره (۱-۳): برنامه کلاس‌های آموزشی پارک ترافیک در پارک آموزشی هامبورگ آلمان..... ۱۵۲
- جدول شماره (۱-۴): اصول و ضوابط مربوط به امنیت برای شهر دوستدار کودک..... ۱۶۷
- جدول شماره (۲-۴): اصول و ضوابط مربوط به بهداشت و سلامت برای شهر دوستدار کودک..... ۱۷۱
- جدول شماره (۳-۴): اصول و ضوابط مربوط به مشارکت برای شهر دوستدار کودک..... ۱۷۴
- جدول شماره (۴-۴): اصول و ضوابط مربوط به ایمنی برای شهر دوستدار کودک..... ۱۷۷
- جدول شماره (۵-۴): اصول و ضوابط مربوط به فضای سبز و پوشش گیاهی برای شهر دوستدار کودک..... ۱۸۱
- جدول شماره (۶-۴): اصول و ضوابط مربوط به مبلمان و اثاثیه شهری برای شهر دوستدار کودک..... ۱۸۳
- جدول شماره (۷-۴): اصول و ضوابط مربوط به حمل و نقل و شبکه معابر برای شهر دوستدار کودک..... ۱۸۶
- جدول شماره (۸-۴): اصول و ضوابط مربوط به فضاهای آموزشی، فرهنگی و تفریحی برای شهر دوستدار کودک..... ۱۹۴
- جدول شماره (۹-۴): اصول و ضوابط مربوط به فضاهای محله‌ای برای شهر دوستدار کودک..... ۲۰۴
- جدول شماره (۱۰-۴): اصول و ضوابط مربوط به کاربری برای شهر دوستدار کودک..... ۲۱۱
- جدول شماره (۱-۵) تعداد کاربریهای موجود در مناطق سه گانه قائم شهر را به تفکیک عملکردی..... ۲۲۴
- جدول شماره (۲-۵) کاربری زمین در شهر قائمشهر در سال ۱۳۷۲ و ۱۳۸۰ و پیشنهاد طرح قبلی..... ۲۲۶
- جدول شماره (۳-۵): اصول و ضوابط شهر دوستدار کودک قابل تحلیل برای شهر قائمشهر و نحوه ارتباط آنها با سوالات پرسشنامه..... ۲۳۸
- جدول شماره (۴-۵): جدول سنجش پرسشنامه به وسیله آزمون (KMO & Bartlett)..... ۲۵۷
- جدول شماره (۵-۵): جدول ۱۳ عامل..... ۲۸۰
- جدول شماره (۶-۵): component matrix..... ۲۸۱
- جدول شماره (۷-۵): جدول متغیرهای تاثیرگذار بر ۱۳ عامل..... ۲۸۲
- جدول شماره (۸-۵): جدول تحلیل همبستگی..... ۲۹۳
- جدول شماره (۹-۵): جدول تحلیل همبستگی..... ۲۹۴
- جدول شماره (۱۰-۵): جدول تحلیل همبستگی..... ۲۹۵
- جدول شماره (۱۱-۵): نرمال سازی متغیرهای ۱۳ عامل شاخص بر اساس مقدار ویژه..... ۲۹۸

فهرست نمودار ها

- نمودار شماره (۱-۲): فرآیند چگونگی ایجاد شهر دوستدار کودک ۱۷
- نمودار شماره (۲-۲): نظام محیطی دوران کودکی ۲۹
- نمودار شماره (۳-۲): فرآیند برنامه ریزی فضای بازی کودکان ۸۷
- نمودار شماره (۴-۲): اشکال مختلف مشارکت ۱۰۷
- نمودار شماره (۱-۴): روند و فرآیند تحقیق ۱۶۰
- نمودار شماره (۲-۴): مدل مراحل و روش تحقیق ۱۶۲
- نمودار شماره (۱-۵): وضعیت تحصیلی سرپرست خانوار در قائمشهر ۲۵۹
- نمودار شماره (۲-۵): تعداد اعضای خانوار در قائمشهر ۲۶۰
- نمودار شماره (۳-۵): وضعیت اتاق مستقل کودک ۲۶۰
- نمودار شماره (۴-۵): مساحت واحد مسکونی در شهر قائمشهر ۲۶۱
- نمودار شماره (۵-۵): امکان استفاده کودک از حیاط یا محوطه ساختمان های شهر قائمشهر برای بازی ۲۶۲
- نمودار شماره (۶-۵): علت عدم استفاده کودک از حیاط یا محوطه ساختمان های شهر قائمشهر برای بازی ۲۶۳
- نمودار شماره (۷-۵): نحوه گذران اوقات فراغت کودکان شهر قائمشهر در فضای خانه ۲۶۴
- نمودار شماره (۸-۵): میزان هزینه ماهیانه خانوار در شهر قائمشهر ۲۶۵
- نمودار شماره (۹-۵): میزان هزینه ماهیانه برای آموزش کودک در شهر قائمشهر ۲۶۶
- نمودار شماره (۱۰-۵): میزان هزینه ماهیانه برای اوقات فراغت و تفریح کودک در شهر قائمشهر ۲۶۶
- نمودار شماره (۱۱-۵): مدت زمان رسیدن کودک به مهد یا مدرسه در شهر قائمشهر ۲۶۸
- نمودار شماره (۱۲-۵): وسیله مورد استفاده برای تردد کودک بین خانه و مدرسه در شهر قائمشهر ۲۶۸
- نمودار شماره (۱۲-۵): درصد احتمال وقوع مشکل برای کودک در مسیر خانه تا مدرسه در شهر قائمشهر ۲۶۹
- نمودار شماره (۱۳-۵): درصد حضور کودک در فضای بیرون از خانه در زمان غیر از مدرسه در شهر قائمشهر ۲۷۰
- نمودار شماره (۱۴-۵): وضعیت امنیت محله های شهر قائمشهر برای کودکان از نظر والدین ۲۷۱
- نمودار شماره (۱۵-۵): فضای بازی ارجح از نظر کودک در شهر قائمشهر ۲۷۲
- نمودار شماره (۱۶-۵): مکان و فضاهای مورد توجه برای گذران اوقات فراغت کودکان در شهر قائمشهر از منظر والدین ۲۷۵
- نمودار شماره (۱۷-۵): مهمترین مشکلات فضاهای محله ای برای کودکان شهر قائمشهر از نظر والدین ۲۷۷
- نمودار شماره (۱۸-۵): نمودار مقادیر ویژه ۳۶ سنجه (متغیر) در تحلیل عاملی ۲۹۷

فصل اول: کلیات پژوهش

۱-۱- بیان مسأله:

کودکان عامل پیوند نسلهای گذشته و آینده در هر جامعه محسوب می شوند. انتقال سنتها و فرهنگها و اعتقادات و باورها و پیشینه های هویت بخش و در صورت لزوم اصلاح محیط اجتماعی نیز در هر جامعه از طریق کودکان مسیر است. از دیگر سو دوران کودکی بهترین زمینه را برای تعالی شخصیتی، تربیتی، میل بیشتر به زندگی جمعی و تشریک مساعی انسان مهیا می سازد. توجه به ایجاد محیطی مناسب برای رشد کودک و آشنایی با نیازها و سرشت فطری او که در دوران کودکی به آن نیازمندا است ، زمینه رشد درست شخصیتی و تربیتی او را به عنوان نسل سالم فردا، فراهم می آورد. شهری که به کودکان خود توجه نکند، به نسل گذشته، موجود و آینده خود توجه نکرده است. بیهوده نیست که در بعضی از کشورها توجه به کودکان و سلامت جسمی و روانی او از دوران بارداری مادر و قبل از تولد نوزاد آغاز می شود و مرحله به مرحله در دوران بعد از تولد او تکوین می یابد . نتیجه آن نیز به بسط و ارتباط امواج انسانی در یک محیط اجتماعی گسترده منجر می شود.

علی رغم وجود قوانین مصوب وگسترده حقوق کودک و اقدامات سازمانهای حمایت از حقوق کودک از گذشته دور تا به امروز رعایت این حقوق برای کودکان با ضعف روبرو بوده است. اگرچه با وجود قوانین و مقررات و تشکیلات مرتبط با کودک هنوز جای کار بسیار است. ولی از سوی